

Ηθική ανάπτυξη των παιδιών

Σε μια πόλη, κάπου στην Ευρώπη, πριν πολλά χρόνια, μια γυναίκα πέθαινε από καρκίνο. Υπήρχε ένα φάρμακο που μπορούσε να τη σώσει, ένα είδος ραδίου που είχε ανακαλύψει πρόσφατα ένας φαρμακοποιός της πόλης. Ο φαρμακοποιός χρέωνε το φάρμακο δέκα φορές ακριβότερα από όσο του κόστιζε. Ο σύζυγος της άρρωστης γυναίκας, ο Χανς, πήγε σε όλους τους γνωστούς του να δανειστεί χρήματα, αλλά δεν μπόρεσε να συγκεντρώσει παρά μόνο τα μισά από όσα κόστιζε το φάρμακο. Είπε στο φαρμακοποιό ότι η γυναίκα του πέθαινε και του ζήτησε να του πουλήσει το φάρμακο φθηνότερα ή να του επιτρέψει να το πληρώσει αργότερα. Αλλά ο φαρμακοποιός αρνήθηκε. Ο Χανς, απελπισμένος, διέρρηξε το φαρμακείο για να κλέψει το φάρμακο για τη σύζυγό του. Έπρεπε να κάνει κάτι τέτοιο; Γιατί;

Στάδια Ηθικής Ανάπτυξης κατά Piaget

► Στάδιο Ηθικού Ρεαλισμού/**Ετερόνομης Ηθικής**

► Στάδιο **Αυτόνομης Ηθικής**

Ετερόνομη Ηθική (έως 9 ετών)

- ▶ Το παιδί πιστεύει ότι οι **κανόνες είναι αδιαπραγμάτευτοι**, αναντικατάστατοι και μόνιμα καθορισμένοι (ηθικός ρεαλισμός)
- ▶ Δεν μπορεί να διακρίνει την **πρόθεση** πίσω από την «παραβατική» πράξη.
- ▶ Θεωρεί ότι η τιμωρία πρέπει να είναι **«ισάξια»** του παραπτώματος πράξης (an eye for an eye)

Αυτόνομη Ηθική (9 ετών-....)

- ▶ Τα παιδιά σ' αυτό το στάδιο κρίνουν τη σοβαρότητα του παραπτώματος με βάση την **πρόθεση** του «θύτη»
- ▶ Σημασία δεν έχει το μέγεθος της ζημιάς, αλλά ο **δόλος** του «θύτη»
- ▶ Θεωρούν τους ηθικούς κανόνες ως **κοινωνικές συμβατικότητες**. (δεν είναι γραμμένοι σε *πλάκες*, είναι διαπραγματεύσιμοι)
- ▶ Η τιμωρία σκοπό έχει τη **βελτίωση** του «θύτη»

Στάδια Ηθικής Ανάπτυξης κατά Kohlberg

Πρότεινε τρία επίπεδα. Κάθε επίπεδο περιλαμβάνει δύο στάδια.

Επίπεδα:

- ▶ Προσυμβατικό
- ▶ Συμβατικό
- ▶ Μετασυμβατικό (αυτόνομη ηθική)

Προσυμβατικό Επίπεδο (προσχολική ηλικία)

- ▶ Ηθική εστιασμένη **στην τιμωρία και την υπακοή**

(οι πράξεις του παιδιού υπαγορεύονται από την επιθυμία του να **αποφύγει την τιμωρία**)

- ▶ Ηθική του αφελοούς **συντελεστικού ηδονισμού**

(οι πράξεις του παιδιού υποκινούνται από το πόσο ευχάριστη ή πόσο δυσάρεστη έκβαση μπορεί να έχουν για το ίδιο/ **συμφέρον**)

Ηθική εστιασμένη **στην τιμωρία και την υπακοή**

Ηθική του αφελούς **συντελεστικού** ηδονισμού

Συμβατικό Επίπεδο (σχολική ηλικία)

► Ηθική του καλού παιδιού

(οι πράξεις επιτελούνται με γνώμονα τη συμφωνία της οικογένειας, των συνομηλίκων και του σχολείου)

► Ηθική της έννομης τάξης

(ηθικό για το παιδί είναι μόνο αυτό που υπαγορεύεται από το νόμο)

Ηθική του καλού παιδιού

Ηθική της έννομης τάξης

Μετασυμβατικό Επίπεδο (αυτόνομη ηθική) -εφηβική ηλικία-

► Ηθική του **κοινωνικού συμβολαίου**

(το άτομο αρχίζει να αντιλαμβάνεται ότι οι άνθρωποι μπορεί να έχουν **διαφορετικές απόψεις** για το τι είναι σωστό και τι λάθος)

► Ηθική των **προσωπικών αξιών**

(μια πράξη του είναι ηθική όταν του προκαλεί **εσωτερική ικανοποίηση**)

Ηθική του κοινωνικού συμβολαίου

Ηθική των προσωπικών αξιών

Ζεύγη Ιστοριών

Ήταν μια φορά ένα αγόρι που το έλεγαν **Γιάννη**. Ο Γιάννης ήταν στο δωμάτιό του. Η μητέρα του το φώναξε για φαγητό. Ο Γιάννης κατευθύνθηκε προς την πόρτα της κουζίνας. Αλλά πίσω από την πόρτα βρισκόταν μία καρέκλα, πάνω στην οποία υπήρχε ένας δίσκος με **15** ποτήρια. Μη γνωρίζοντας ο Γιάννης την ύπαρξη του δίσκου πίσω από την πόρτα, την άνοιξε απότομα με αποτέλεσμα να πέσει κάτω ο δίσκος και να σπάσουν όλα τα ποτήρια.

Ήταν μια φορά ένα αγόρι που το έλεγαν Κωνσταντίνο. Μια μέρα που η μητέρα του έλειπε από το σπίτι, ο Κωνσταντίνος προσπάθησε να πιάσει το βάζο με τη μαρμελάδα που ήταν μέσα στο ντουλάπι της κουζίνας. Ανέβηκε πάνω σε μία καρέκλα και άπλωσε το χέρι του. Αλλά η μαρμελάδα ήταν πολύ ψηλά και δεν μπορούσε να τη φτάσει. Καθώς προσπαθούσε να την πιάσει έσπρωξε 2 ποτήρια, με αποτέλεσμα να πέσουν τα ποτήρια κάτω και να σπάσουν.

Ποιο από τα δύο αγόρια είναι πιο άτακτο;

Γιατί;

Η μητέρα της Τζένης της υπόσχεται ότι μπορεί να πάει στο χορό του Σαββάτου αν δεχτεί να πλένει τα πιάτα όλη την εβδομάδα. Η Τζένη πλένει τα πιάτα, αλλά το Σάββατο η μητέρα της τής λέει ότι άλλαξε γνώμη και ότι δεν της επιτρέπει να πάει στο χορό. Η Τζένη φεύγει κρυφά από το σπίτι, πηγαίνει στο χορό και λέει το μυστικό της στη Μαίρη, την αδερφή της. Πρέπει η Μαίρη να το πει στη μητέρα τους; Γιατί;

Σε μια πόλη, κάπου στην Ευρώπη, πριν πολλά χρόνια, μια γυναίκα πέθαινε από καρκίνο. Υπήρχε ένα φάρμακο που μπορούσε να τη σώσει, ένα είδος ραδίου που είχε ανακαλύψει πρόσφατα ένας φαρμακοποιός της πόλης. Ο φαρμακοποιός χρέωνε το φάρμακο δέκα φορές ακριβότερα από όσο του κόστιζε. Ο σύζυγος της άρρωστης γυναίκας, ο Χανς, πήγε σε όλους τους γνωστούς του να δανειστεί χρήματα, αλλά δεν μπόρεσε να συγκεντρώσει παρά μόνο τα μισά από όσα κόστιζε το φάρμακο. Είπε στο φαρμακοποιό ότι η γυναίκα του πέθαινε και του ζήτησε να του πουλήσει το φάρμακο φθηνότερα ή να του επιτρέψει να το πληρώσει αργότερα. Αλλά ο φαρμακοποιός αρνήθηκε. Ο Χανς, απελπισμένος, διέρρηξε το φαρμακείο για να κλέψει το φάρμακο για τη σύζυγό του. Έπρεπε να κάνει κάτι τέτοιο; Γιατί;

Προβληματισμοί

- ▶ Έπρεπε ο Χάνς να κλέψει το φάρμακο;
- ▶ Αν ο Χάνς δεν αγαπά τη γυναίκα του, θα πρέπει να κλέψει το φάρμακο;
- ▶ Αν το άτομο που πεθαίνει δεν είναι η γυναίκα του Χάνς, αλλά κάποιος τρίτος, Πρέπει ο Χάνς να κλέψει το φάρμακο για έναν άγνωστο;
- ▶ Είναι σημαντικό οι άνθρωποι να κάνουν τα πάντα για να σώσουν τη ζωή κάποιου;

Προσυμβατικό επίπεδο (Στάδιο 1)

- ▶ Ο Χάνς πρέπει να κλέψει το φάρμακο, επειδή αν αφήσει τη γυναίκα του να πεθάνει, θα έχει ο ίδιος προβλήματα.
- ▶ Ο Χάνς δεν πρέπει να κλέψει το φάρμακο, επειδή αν το κάνει θα πάει φυλακή.

Προσυμβατικό επίπεδο (στάδιο 2)

- ▶ Ο Χάνς πρέπει να κλέψει το φάρμακο, επειδή η γυναίκα του το χρειάζεται για να ζήσει και εκείνος χρειάζεται την παρέα της.
- ▶ Ο Heinz δεν πρέπει να κλέψει το φάρμακο, επειδή μπορεί να τον πιάσουν και η γυναίκα του θα έχει πεθάνει πριν βγει εκείνος από τη φυλακή κι έτσι δεν θα έχει κανένα όφελος.

Συμβατικό Επίπεδο (Στάδιο 3)

- ▶ Ο Heinz πρέπει να κλέψει το φάρμακο, επειδή η κοινωνία περιμένει από έναν σύζυγο που αγαπάει τη γυναίκα του να τη βοηθήσει, ανεξάρτητα από τις συνέπειες.
- ▶ Ο Heinz δεν πρέπει να κλέψει το φάρμακο, επειδή θα ατιμάσει την οικογένειά του και τα μέλη της θα ντρέπονται γι' αυτόν.

Συμβατικό Επίπεδο (Στάδιο 4)

- ▶ Ο Heinz πρέπει να κλέψει το φάρμακο, επειδή η κοινωνία σύντομα θα διαλυθεί αν επιτρέπεται σε ανθρώπους όπως ο φαρμακοποιός να ξεφεύγουν με την απληστία και τον ατομισμό τους.
- ▶ Ο Heinz δεν πρέπει να κλέψει το φάρμακο, επειδή αν κάθε άνθρωπος παίρνει το νόμο στα χέρια του, ανεξάρτητα από το πόσο δικαιολογημένη είναι μια ενέργεια, η κοινωνική τάξη γρήγορα θα καταλυθεί.

Μετασυμβατικό επίπεδο (στάδιο 5)

- ▶ Ο Heinz πρέπει να κλέψει το φάρμακο, επειδή ο νόμος δεν έχει διατυπωθεί για περιπτώσεις στις οποίες η υπακοή σε αυτόν θα κοστίσει μια ανθρώπινη ζωή.
- ▶ Ο Heinz δεν πρέπει να κλέψει το φάρμακο, επειδή ακόμα κι αν δεν κατηγορηθεί σε περίπτωση που το κλέψει, ακόμα και αν εξαιρετικές καταστάσεις δικαιολογούν το να πάρει κάποιο άτομο το νόμο στα χέρια του, το αποτέλεσμα δε δικαιώνει πάντα τα μέσα.

Μετασυμβατικό Επίπεδο (Στάδιο 6)

- ▶ • Ο Heinz πρέπει να κλέψει το φάρμακο, επειδή όταν μια επιλογή πρέπει να γίνει ανάμεσα στο να μην τηρηθεί ο νόμος και στο να σωθεί μία ζωή, κάποιος πρέπει να ενεργεί σύμφωνα με την ανώτερη αρχή της διατήρησης και σεβασμού της ζωής.
- ▶ Ο Heinz δεν πρέπει να κλέψει το φάρμακο, επειδή πρέπει να σκεφτεί και τους άλλους ανθρώπους που το χρειάζονται εξίσου με τη γυναίκα του. Κλέβοντας το φάρμακο, θα ενεργούσε σύμφωνα με τα προσωπικά του συμφέροντα και θα έδειχνε τέλεια περιφρόνηση στην αξία όλων αυτών των ανθρώπων που είχαν ανάγκη το φάρμακο.